

За вимогливістю до зволоженості субстрату провідне положення займають мезофіти 21 (87,5%) вид. На другій позиції гігрофіти – 3 (12,5%) види.

Нами було досліджено біоекологічні особливості рослин. Слід зазначити, що одинадцять видів (45,8%) ефемероїдів володіють лікарськими властивостями. Це такі види, як: *Taraxacum officinale* Wigg., *Tussilago farfara* L., *Primula veris* L. тощо. Десять видів ефемероїдів, відсоткова частка яких становить (41,6%) мають декоративне значення (*Bellis perennis* L., *Dentaria bulbifera* L., *Stellaria media* L. та ін.); 8 видів (33,3%) є хорошими медоносами *Pulmonaria obscura* L., *Gagea lutea* (L.) Ker-Gawl., *Corydalis solida* (L.); 5 видів, відсоткова частка яких становить 20,8 % використовуються у харчовій промисловості, зокрема *Allium ursinum* L., *Pulmonaria obscura* L., *Chrysosplenium arvenifolium* L. і 4 види (16,6%) є отруйними – *Caltha palustris* L., *Anemone ranunculoides* (L.) Holub, *Anemone nemorosa* (L.) Holub.

З виявлених нами рослин 5 видів (20,8%) підлягають охороні, зокрема: *Leucojum vernum* L., *Galanthus nivalis* L., *Allium ursinum* L. занесені до Червоної книги України, такі види як *Pulmonaria angustifolia* L. *Primula veris* L., *Scilla bifolia* L. потребують охорони в межах Львівської області.

Масовий збір квітконосів рідкісних рослин призводить до послаблення, а у невеликих локалітетах до повного пригнічення насінневого поповнення. Це змушує види розмножуватись переважно вегетативно, що веде до збіднення генофонду популяцій.

Отримані результати мають значення для моніторингу стану рослинного покриву території дослідження, для встановлення місцезростань рідкісних видів ранньоквітучих рослин та проведення заходів з їх охорони, а також з метою використання у навчально-виховній роботі у закладах загальної середньої освіти та формуванні екологічного світогляду населення.

Зауваження програмного комітету: *Taraxacum officinale* Wigg., *Tussilago farfara* L. та *Bellis perennis* L. не належать до рослин ефемероїдів.

ПОЛТАВСЬКИЙ МІСЬКИЙ ПАРК У ЗБЕРЕЖЕННІ БІОРІЗНОМАНІТТЯ МІСТА ПОЛТАВА

Н. С. КАНІВЕЦЬ, Р. О. ГОНЧАР

Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава, Україна
e-mail: rostyslav.honchar@st.pdaa.edu.ua

KANIVETS N. S., HONCHAR R. O. POLTAVA CITY PARK IN CONSERVATION OF THE CITY BIODIVERSITY

Poltava State Agrarian University, Poltava, Ukraine

In the northern part of the city of Poltava there is an object of nature reserve fund of national importance, a park-monument of garden and park art "Poltava City Park" (Dendropark), which presents the largest number of flora and fauna within the city. Poltava Park has significant value for the region and Ukraine.

Місто Полтава розташовано в південно-західній частині лісостепової зони (Лівобережно-Дніпровський край), на березі р. Ворскла. Це територія поширення лісостепових ландшафтів: переважно лісових пагорбів, горбистих, сильно розшматованих, складені тривкими породами з сірими і темно-сірими опідзоленими ґрунтами, «нагірними» дібровами.

У північній частині міста Полтава знаходиться об'єкт природно заповідного фонду загальнодержавного значення, парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Полтавський міський парк» (Дендропарк), в якому зібрана найбільша кількість видів рослинного і тваринного світу в межах міста. Полтавський парк має значну цінність для області та України. Розбудова парку загальною площею у 17 гектар почалася у квітні 1962 р. У березні 1963 року його було включено до списку ботанічних садів і дендропарків України. Ініціаторами проєкту були головний архітектор міста Лев Вайнгорт та дендролог Я. Яценко, яка пропрацювала у парку 40 років (<https://uk.wikipedia.org/>).

Дендропарк займає територію в північній частині м. Полтава. Сучасна колекція дендрофлори парку включає ділянки «Бузковий сад (сирингарій)» (у межах західної балки) «Українська діброва», «Російський ліс», «Лісостеп», «Галявина постійного цвітіння», «Кавказ», «Арборетум», центр парку зі ставками. У міському парку зростає близько 230 різновидів та форм чагарників і дерев, які представляють флору Європи (переважна кількість, з різних територіальних зон України, Північної Америки (33), Китаю (11), Середньої Азії (9), Японії (8), Далекого Сходу (7), Сибіру (6 видів), Кавказу (5 видів) (<https://rada-poltava.gov.ua>).

Основу дендрофлори парку складають покритонасінні. У насадженнях парку переважають представники родин розові (близько 25% від загального видового складу), кленові, горіхові, вербові, жимолостеві. Особливістю парку є декоративні чагарники (близько 100 видів) з родів спірея (10 видів), бузок (4 види, 7 форм), вейгела (2 види), екозохорда, форзіція тощо. Колекція хвойних представлена 21 видом і 9 формами із родин соснові та кипарисові: сосна (5 видів), ялина (3 види, 6 форм), ялівець (3 види), туя (2 види, 2 форми). Наявність значної кількості пеньків, сухих гілок сприяє поширенню колоній ксилотрофних грибів з родів міцена, плутей, фоліота, гноевик та ін. Деякі дуби пошкоджені трутовими грибами – печіночницею,

трутовиком плоским, несправжнім лубовим, лубовою губкою, а тополі – трутовиком лускатим. В окремих затишних місцях можна побачити печерицю медяно-коричневу (на луках), вовняну, опеньок літній (у посадці берези), маслюки модринові (у насадженнях модрини). Та в парку можна зустріти і отруйні види грибів – мухомор червоний та пантерпий, опеньок цегляно-черіюпий та сірчано-жовтий, печериця рудіюча.

Різноманіття дендрофлори та рельєфу території парку сприяє формуванню багатой фауни. На території парку мешкає 148 видів наземних хребетних тварин. Найбільшою кількістю видів представлений клас птахів (116). Найчисельнішою є група лісових птахів (71 вид) (<https://rada-poltava.gov.ua/>).

У міському парку є декілька джерел, ставків, по балках течуть струмки. Береги ставків і струмків вкриті килимом різнотрав'я переважно однорічних та багаторічних рослин (очерет, осока, рогіз тощо), які створюють комфортні умови для життя диких качок та виведення пташенят. Водночас, обабіч ставків зростають дерева різної форми, кольору та розміру.

Ставок і копанка обсажені вербою плакучою. По ярах і косогорах щільні насадження дуба, акації, берези, сосни, клена, ялини, шовковиці.

На схід до четвертого ставка розкинулася галявина постійного цвітіння, яка вражає кількістю кольорів і духмяними пахощами. На півночі парку насаджено наймовірно красивий бузковий гай. Цей куточок тихий, затишний. У центрі – щільна група горіхів.

Один з декоративних майданчиків розташований високо над ставками. З нього відкривається видогляд на весь каскад ставків. Зі сходу галявина відокремлюється щільною стіною туї, на тлі якої виділяються блакитні ялини, сосни Веймутова.

Північна балка має невеликі схили та межує з парком сільськогосподарської дослідної станції. По її дну хвилястою стежечкою протікає річка. А подалі спостерігається насадження берез, яке називають «Російський ліс». Неповторне біле мереживо кори та свіжий прохолодний подох є властивістю цієї частини парку.

Ще у міського парку є дерева, які вирощені з «верби Тараса», їх отримали із одного живця від верби у Київському ботанічному саду Академії наук, яку привіз із заслання (у вигляді кілка) і посадив у своєму дворі біля криниці Т. Шевченко (<https://uk.wikipedia.org/>).

Не секрет, що в останні десятиліття на навколишнє середовище, і зокрема рослинний світ, значного негативного впливу завдає людина. Не виключенням є і Полтавщина. Тому, для охорони біорізноманіття та збереження існуючих природних комплексів розробляються і реалізуються різноманітні заходи і природоохоронні програми, як на рівні держави, так і на рівні області. Науковці та природозахисники систематично здійснюють моніторинг стану дендропарку, за участі різних служб із благоустрою міста здійснюються роботи по реконструкції міського парку.